

Odborníci

(Kdo posuzuje, o jaké znevýhodnění se jedná a rozhoduje o tom, zda je žák znevýhodněný?)

Celkové shrnutí

Ve většině zemí je za žáky **nejvíce zodpovědný učitel**, který by měl jako první identifikovat zda-li žák má, či nemá určité specifické vzdělávací potřeby. Další postup, tedy posuzování a rozhodování, se často liší, ale v některých případech jsou rozdíly mezi zeměmi prakticky minimální. Někde se posuzování nechává na odbornících z řad psychologů a sociálních pracovníků (Slovensko), kteří své výsledky předkládají škole, a ta dále rozhoduje, jaká opatření budou v případě toho kterého žáka učiněna (ta jsou ale do jisté míry omezena legislativně). V severských zemích je kladen naopak **velký důraz na učitele a na školu**. Učitel se posuzování a rozhodování účastní, protože se předpokládá, že žák nejlépe zná a tudíž je velká míra zodpovědnosti na něm. Velmi důležitá je zde také role školy, která si někde může a nemusí přizvat odborníky a zejména rozhoduje o dalších opatřeních. Ve většině zemí jsou ustanoveny **týmy**, které žáky posuzují a navrhuji opatření. Složení týmu je specifické pro každou zemi a podrobnější informace jsou uvedeny níže, ale i tak lze do jisté míry zobecnit, že se ve většině případů skládají z psychologa, sociálního pracovníka, učitele (učitelského sboru) a rodičů. Právě na participaci rodičů a dětí samotných je v západních a severských zemích kladen velký důraz, neboť jde v první řadě o žáka.

VELKÁ BRITÁNIE

Posuzování a rozhodování probíhá ve dvou rovinách, a sice na úrovni „místních úřadů pro vzdělávání“ (*Local educational authorities*) a na úrovni „školy“. Obě dvě úrovně se prolínají a prakticky se liší zvoleným postupem.

Na úřady pro vzdělávání si žádost o posouzení podávají sami rodiče v případě, že škola nedokáže nabídnout dítěti, co potřebuje. Na rodičích nebo na odborníkovi je, aby požádali o detailní a odborné posouzení toho, jaké jsou speciální vzdělávací potřeby dítěte a co je třeba udělat (s čím je třeba pomoci). Nicméně toto potřebuje jen malá část dětí. Posudek je vypracováván pro „místní úřady pro vzdělávání“.

Posudek je vypracován následujícími subjekty:

- škola, ve které se dítě vzdělává
- dětský psycholog
- lékař
- sociální pracovníci (v případě, že znají posuzované dítě)
- jakýkoliv další člověk, o kterém si škola myslí, že by mohl být pro posudek užitečný
- rodič (měl by být účasten; může a nemusí)
- další organizace, o kterých si rodič myslí, že by se měly hodnocení účastnit – místní

organizace pro podporu rodičů, dobrovolnické organizace pracující s dětmi, další podporující skupiny rodičů

Ve školách je první posouzení na učiteli, který dítě dlouhodobě sleduje a dává první signál o tom, jaké problémy dítě má.

ANGLIE

Existuje všeobecné očekávání, že všechny školy a všichni učitelé jsou zodpovědní za zajišťování dostatečných příležitostí pro diferencovanou práci pro děti všech schopností. Diferencované učební příležitosti znamenají poskytování učebních zkušeností, které jsou porovnávány s potřebami, schopnostmi a předchozím učením jednotlivých žáků. Tato očekávání jsou již dlouho zakotvena v systému, například prostřednictvím systému školní inspekce. Když se hodnotí, jak dobře se děti učí, musí inspektoři prověřit všechny významné rozdíly mezi odlišnými skupinami žáků. Musí hodnotit, jak dobře vyučování reaguje na celou paletu potřeb žáka a hodnotit identifikaci a zajištění doplňkových vzdělávacích potřeb.

V nedávné době vláda posílila tato očekávání zavedením nové kampaně směřující k tomu, aby všechny školy a učitelé přizpůsobovali kurikulum a učební metody potřebám všech žáků. Tento přístup je známý jako personalizované učení.

Více informací: <http://www.teachernet.gov.uk/...sedlearning/>

Zdůraznit je potřeba pro Anglii typický důraz na výsledky a identifikaci učebních potřeb spíše než na identifikaci sociálně a kulturně znevýhodněných žáků jako takových. Zajímavé by mohly být informace získané v rámci školního cenzu, který přinesl data o žácích a jejich etnicitě, jazycích, kterými hovoří, o možnosti bezplatných školních obědů (široce používáno jako zdůvodnění ekonomické deprivace: *Když rodiče pobírají sociální dávky nebo aspoň jeden z rodičů má nízký příjem, má dítě nárok na jídlo zdarma. Pokud škola ví, že dítě má nárok na jídlo zdarma, znamená to automaticky, že ekonomické*

zázemí dítěte je slabé. Takové dítě je posouzeno jako ekonomicky deprivované). A jestli byl žák/žákyně někdy ve veřejné péči (ne v péči jeho nebo její vlastní rodiny). Sběr takových informací umožňuje, aby data o výsledcích žáka byla posuzována ve vztahu k těmto různorodým faktorům, a sice na úrovni úřadu místní samosprávy a také na úrovni národní, stejně jako na úrovni školní. Více informací o školním censu: <http://www.teachernet.gov.uk/...ions/sc2008/>

Relevantní může být také zmínka o vládním programu Every Child Matters (Na každém dítěti záleží). V roce 2003 nastavila vládní Zelená kniha „Na každém dítěti záleží“ přístup k zajišťování služeb dětem, mladým lidem a rodinám, takže děti ohrožené újmou a zanedbáním jsou chráněny a všechny jsou podporovány v rozvíjení svého potenciálu, osobního maxima. Cílem vlády je zajistit všem dětem, ať už jsou z jakéhokoliv prostředí nebo podmínek, podporu, kterou potřebují pro:

- své zdraví,
- své bezpečí,
- pocit štěstí a podávání výkonu,
- vytváření pozitivního přínosu,
- dosahování ekonomického prospěchu.

Více informací je k dispozici na webové stránce programu: <http://www.everychildmatters.gov.uk/>

IRSKO

Žáka posuzuje učitel a škola.

Žáka může, ale nemusí posoudit tamější Instituce zabývající se výzkumem ve vzdělávání.

FINSKO

Na prvním místě to je učitel, který upozorňuje na možné sociální a emocionální problémy, které může žák mít.

V každé škole funguje tzv. „*welfare team*“, který se zabývá sociální a emocionální pohodou dětí. Tento tým se skládá z psychologa, praktického lékaře, školní zdravotní sestry, učitele a sociálního pracovníka a schází se pokud možno každý týden. Intenzita schůzek týmu, tj. zdali to bude každý týden či měsíc, závisí na tom, jak je dané město finančně zabezpečeno. Ve velkých městech lze očekávat více finančních i lidských zdrojů než např. v severnějších regionech Finska, kde třeba musí psycholog do škol dojíždět z velké dálky.

ŠVÉDSKO

Žáka posuzují především:

- škola – na popud učitele
- učitel – v první řadě (s dítětem pracuje nejvíce)
- rodiče (případně dítě samo, pokud je toho schopno) – jejich názor patří rovněž mezi prvořadé, neboť o ně tu jde především

Dále ho případně posuzují:

- odborný psycholog
- další učitelé, se kterými dítě rovněž přišlo do styku
- odborníci a radci v oblasti sociální péče, kteří ve škole pracují

HOLANDSKO

Žáka posuzují:

- učitel
- učitelský sbor
- profesionálové – psychiatr, sociální pracovníci
- odborníci ze speciálních škol

O finálním posouzení rozhoduje škola.

SLOVENSKO

Žáky se speciálními výchovně–vzdělávacími potřebami posuzují psychologové ze speciálních pedagogických nebo pedagogicko–psychologických poraden. Jejich posudek je základem návrhu na zařazení do speciálních škol nebo speciálních tříd v rámci běžné školy.

Sociálně znevýhodněné žáky posuzují sociální pracovníci a odborníci z pedagogicko-psychologických poraden.

ŠPANĚLSKO

Žáky posuzují:

- kvalifikovaní profesionálové
- vzdělávací a výchovné týmy